

S O K F É L E .

57. Szám. Béts. Julius 16-dikán. (5) 1833

Emlékeztető Jegyzetek.

J u l i u s .

13 Jul. — 1573. Harlem megadja magát a' Spanyoloknak, és 240,000 forinttal menti meg magát a' kirablástól. — 1809. A' Znaimi fegyverszünet kihirdettetik ma Bétsben. Napoleon Schöubrunnban.

14 Jul. — 1790 † Loudon életének 75 évében. — 1792. Ferentz Császár Ö Fsgé koronázása Frankfurtnban.

15 Jul. — 1161. III István Királyunk elhagyja a' királyi széket. — 1099. Gottfried Iohannással veszi meg Jerusalemet.

16 Jul. — 1542 † Carolus Robertus.

Carlos Iajstroma könyvnélkül.

(Folytatás.)

Ifjúrak (Uratsok), óra-művek emberi alakban, mellyeknek kerekei a' leányok szemeik, test alkatások, és ruháik által hozatnak mozgásba.

Kevélység, leginkább magyarázható dámák, 's fiatal írók által.

Könyvajánlás (nézd kolduló levelek).

Leányok, mágnes erővel bírnak, magokhoz huzzák az ifjakat, mint a' mágnes a' vasat, de fel kell lenniük fegyverezve (armirt, befoglalva) selyem ruhákkal, hogy erejek 's hathatóságok nőjjön.

Legfőbb jó, az aszszonyoké az új módik.

Módi, az egyedül boldogító Istenség a' világon — az égnek földi uralkodója, a' leányok imádott bálványja.

Mübirák, nézd a' *Békák*.

Ostobák, miért jutnak többnyire a' legjobb hivatalra? 's miért kedvesek a' szép nem előtt?

Toldalék a' M. Kurirhoz.

57 (5)

Ostobaság, ditsérete — megtartja az egészséget, kenyérré könnyen juttat, példák, hogy már sok, éppen ostobasága által lett szerentsés.

Olvassottság, ditsérete, — megszerezhető néhány száz könyvtzim tudása által; item, jó lajstromok által, a' legújabb szokás szerént pedig olly citáták leírásával, mellyek már mástól felhozattak.

Öletek (Einfälle), tsak azok elmések, lelkesek, mellyek betsületsértők, erköltstelenek, 's vallástalanok.

Reccsenssek, mesterségek legbetsületesb a' világon — ha jól értik; — ditsértetnek, ha igazságtalanságot magasztalnak, gyűlöltetnek ha igazsággal ítélnék.

Rendek, 's *rendszabások*, rossz befolyások az artzvonásokra, 's a' nyak hajlékonyságára — nézd a' fejezetet, mellynek izime: érdem, szél, hibák, 's fényes büntetések.

Ruhák, szépek, ragyogók, szükségesbek, 's hasznosbak mint az ész, virtus v. rény, 's emberség.

Semmi, foglalatja számos politikai igéreteknék, elmés irásoknak, mély mysztikai, 's filozófiai értekezéseknék, az a' mesterség, melly semmit valamivé változtat, nézd Szabók, 's Komédiások — keresd azok fejében, kik magokat mindenre alkalmasoknak tartják. Toldalék, Számíthatatlan képviselőiről.

Szegénység, megmuttattatik, hogy nagyobb vétek, mint a' tsalás, paráznaság, 's a' t. mert ezeket jobban igyeszik mindenki eltitkolni, mint azt.

Szerelem, tiszta, tsak románokban, 's az Édenben található.

Szerző, mit tesz ez? Megiteltetése, a' kötetek, mellyeket irt, száma, 's vastagsága szerént, valamint a' papiros nagysága, 's szépsége szerént.

Szűzek, vén, nézd kávékörek.

Tudósok, nézd a' szegénységről szöllő részt —

Doctorok, ezekből egy tudós invalidus hadsereget lehetne állítani.

Szépnom. Keveset dolgozik, keveset gondolkozik, sokat beszél, enyeleg, új örömök, új ruhák, 's új ösmeretségek után sovárg.

Poéták, azok száma, kik tsekély árért rimes, 's rimetlen sorokban mennyegzőknél nevetnek, temetéseknél pedig sírnak.

Utóhár, ebbe bíznak mind azok az Írók, kikről az éppen nem fog emlékezni.

Ügyvédek, egyáltalában ellenkező tulajdoniak az Orvosokkal, amazok minél kevesebbet tudnak, annál kevesebbet ártanak, ezek minél kevesebbet tudnak annál többet ártanak.

Hayti (Democratiai Republica).

Hayti, a' Nyugatindiai legnagyobb szigetek egyike 's az Antillák közt legszebb, gazdagabb, 's termékenyebb, 1492-ik Esztendőben Colombo által fedeztetett fel, és Hispaniolának, majd később San Domingonak nevezteték. Hallatlan kegyetlenséggel hódíták ezt meg először a' Spanyolok, később nem sokat gondolván vele, lassanként csak nem egészen a' Frantziákhoz ment által. 1801-ben egy erőszakos revolutió után Toussaint Louverture nevezetű szeretsen a' sziget lakosítól holtig való helytartónak választatván, azoknak tulajdon Constitutiót adott, ki később Frantzia országba tsalogattatván, ugyan ott fogságban halt meg. 1804-ben Dessalines I Jakab nevezet alatt, Tsászárnak kikiáltatott, 's a' sziget régi Hayti nevezetét ismét vissza nyeré. Két esztendővel azután Dessalines meggyilkoltatott, 's két legjelesebb Tisztjei, Cristoph és Pethion, az első a' szigetnek északi, a' másik déli

részében megoszták magok közt az uralkodást. Cristoph és Pethion, az első a' szigetnek északi, a' másik déli részében megoszták magok közt az uralkodást. Cristoph 1810-ben I Henrich név alatt Királynak koronáztatá magát, de ezen méltóságáról a' kiüttött lázadás miatt 1820-ban lemondott. A' Haytiak szívében örökké felejthetetlen Pethion pedig, egy Mulatte, 's a' közönséges társaságot formált 2-ik osztálynak Regense, minekutánna elébb Boyer Generált, ki azután az elhúnytnak özvegyét tsak ugyan feleségül vevé, Követőjének ajánlotta volna, 1818-ban meghalt. Henrich halála után Boyer a' sziget északi részét is birtokába vevé, mely szerentsés egyesítés által, a' Hayti megosztott birodalom ismét egy egészszé olvadt, 's 1822 Febr. 22-dikén tartá, mint Regens, Domingó városába pompás bemenetelét. Az Igazgatószék Port au Princeben tartja üleseit, mellyet az Elölülő, 30 tagokból álló Tanáts, és a' Polgárok által választott képviselők háza formál, kik közül mindegyik megye kettőt kettőt küld. Tsak az bir választó jussal, ki a' 21 esztendő megmaladta és birtokos. A' Törvények a' Frantziákéihoz leginkább hasonlók. A' törvény előtt feje, fekete, Mulatte mindegyforma; mind e' mellett a' fejérek semmiféle nyilvános tisztségekbe részt nem vehetnek, polgári jussal nem bírhatnak, mint szintén birtokosok sem lehetnek, ha tsak bent nem születtek. Az azelőtti frantzia rész tesz 873 □ a' Spanyol 1,368 □ m. 's az ahoz tartozó kissebb szigetek, de la Tortües, des Gonaes, és Saona, 66, tehát az egész 2,307 □ m. A' lakosok száma 1826-ban 950,000-ból állott. A' lakosok közt legfellyebb 30,000 Európaik vannak, nagyobbbrésziint a' sziget napkeleti részében. A' Státus jövedelme 10.200,000 fokra megy, mellyet az elszállított kávéból 's más természetményekből vesznek be. A' kiadások, mellyek 12 mill. nem

tesznek, a' vámok jövedelméből telnek ki, mellyek 1823-dikban 25,583,220 fkat hoztak be. Adó átaljában nints. Az Igazgató széknek adóssága nints, hanem van egy 21,750,000 kész pénzből álló kintse. A' sereg 1826-dikban 15,000 emberre szállítatott le, mely által 3 millió forintja kímiltetett meg. Ellenségeskedés idején, minden ki csak fegyvert viselhet, katona. A' Tengeri erő egy 22 ágyús Fregatte-ből, egy 14 ágyús Brigg-ből és 4 kissebb Goelettekből áll. Uralkodó vallás a' Catholica. A' nép miveltesére minden városban vannak oskolák, 's a' költsönös tanítás methodusát már maga Pethion be hozta volt. Port au Princeben új akademia 's Nemzeti bibliothéka állittatott fel. Domingo Városában van egy Universitas. A' régi úgy szinte az ujjabb nyelvek (különösen az ángol és spanyol) tanulására új tanító oskolák állittattak. A' tudományok közt a' Historia és Mathesis, leg nagyobb szorgalommal tanittatnak az oskolákban: Horatiust, Cicerót, Liviust és Tacitust széltire magyarázzák 's olvassák; a' Frantzia litteratura classicus munkáival is megismertettnek az ifjak, az algebra, geometria gondosan tanittatik, 's a' lelki culturára különösen ügyelnek. Az igazgatás mint szintén az Elölülő a' lehetőségig igyekeznek a' mesterségi szorgalom előmozdítására. A' földmivelést különös szorgalommal űzik, 's néhány esztendőök ölta ebben rendkívül való lépést tettek. Minden földmivelő ki munka ideje alatt dologtalan jár kel, bezárattatik. A' lakosok különbkülönb-féle parti-és kül kereskedést űznek; 's úgy látszik, hogy az Elölülő Boyer igazgatása alatt, ki egy tanúlt, igazán emberséges, 's magát kedveltető Férjű, a' közársaság, politicai tekintetben, nem sokára méltó álláspontra jutand, melyhez a' sziget gazdag 's természeti segéd forrásai, 's a' lakosok energiája bizonyos

reménységet nyújtanak. A' rabszolgaság egészen eltöröltetett, 's a' sajtó szabadság törvényesen el van ismérve. Az azelőtti Frantzia rész függetlenségét 1825 Apr. 17-dikén ismerte meg Frantzia Ország; a' köztársaság ön állását pedig Anglia még 1824 Decemb. 31-dikén megösmerte volt.

Egy különös perfolymat.

Iniskea, Irland nyugot parti sziget lakosi a' legnagyobb mértékben perlekedőknek mondattnak. Bizonyításúl szolgálhat e' perfolymat is. Két Iniskeaiak egy juh nyáját közös tulajdonúl birtanak, kik a' közöttök támadt tévedések miatt elvégzék nyájokat elkülöníteni. Egy nyáját megosztani nem a' legnehezebb munka lett volna; de a' juhok száma 100 és 1 vala, következésképpen mindegyiknek 50—50 darab jutott, 's kérdés vala, a' feunmaradott egész kihez tartozzék? Sok veszekedés után végre megegyezének, hogy a' maradék továbbá is közös birtok maradjon. Később, bár a' nyírás ideje még távol vala, kíváná az egyik, hogy az állat — egy pár harisnyának való gyapjúra lévén szükség — nyíratassék meg. Ennek ellene szegzé magát a' másik, utóbb is tsak arra hajólván, hogy a' juhnak fele része nyíródjék meg. Nem sokkal ezután a' szegény állatot dögölve lelék egy mély gödör fenekén. Az egyik fél ezen szerentsétlen esetet a' retentő hidegre tolá, mely a' szegény juhot — természeti bundája lenyíratván — oltalom keresésre kényteté? míg az ellenfél azt állítá, hogy az állat az egyik oldalon megmaradott gyapjú terhe által a' suly-egyent elvesztvén, kora sírjába omla. A' felek panaszkodni kezdének, a' perköltségek mind a' két nyáját felfalossák 's rövid idő alatt mind ketten koldús botra szo-

rúlának. Unokáik máig is a' kis sziget legszegényebb lakossai közé tartoznak, 's a' per szeretőket mindég Malley és Malone sorsával szokták inteni.

Hoványi Ferentz.

P. n. P.

A' Vak Bizodalom.

A' Murának le mentében
 Nem nagy meszsze Kerkához,
 Egy ifjú leg szebb évében
 Járt el hiven a' Lyányhoz;
 Az ifjut a' Ház Ur, 's aszszony
 Úgy látszott hogy szívelte,
 Mivel azt már a' kis aszszony —
 Észre vették, — szerette.

Az ifjúnak kis értékén
 Fellyül volt a' hivatal; —
 Szerették ők viszont egy mást
 A' két egy pár fiatal,
 Öszve illett volna éppen;
 De haj! az ifjút a' sors
 Meszszebb hajtja, Amor útján
 Nem volt, mint előbb oly gyors.

Nem volt; mert vakon meg bizott
 Kedvessének Szavain,
 Pedig az már két honapra
 Másnak üle karjain? —
 Egy vénnek. Ifjú barátim!
 Így hidjünk a' Leánynak,
 Jobb ily formán fel áldozni
 Magunkat a' Magánynak.

A' Szerelem kötelének
 Külömbféle ágiban
 Igaz, és jó igen ritkán
 De két Szin, kótz, leg több van.

Kedvesed fris másulását
 Uj szerelmét, 's változását
 Meg fontolván itélvén,
 Ne sajnáld azt mondom én.

Nemes Vidon.
 Magyar.

A' Gazdag de ostoba.

Báro Penészdý hasonlít a' bövség szarujához;
 Nékíe kintse vagyon; — nékíe szarva vagyon.
 Sz. Györgyi Mörítz Károly.

K é r d é s .

Ugyan elpirúlunk e' setétben szégyenből? hogy
 ijedtünkben setétben is elhalaványodunk azt hiszem,
 de az elsőt nem, mert ha halaványodunk, önnen ma-
 gunk miatt, ha pedig pirúlunk, mások miatt történik;
 pedig setétben ki lát bennünket?

R e j t e t t s z ó .

Két kemény egybe érése,
 Két elsőm hang jelentése;
 Utólsom rest 's érzéketlen,
 Mondják, néha mérhetetlen;
 Még is vagynak növényi
 Állatai és örvényi.
 Egészen óvja világot,
 Ha a' hamvát ketté vágod.

Sz. Györgyi Moritz Károly.

Megfejtés az 56. számban: Magyar.